

Верховний
Суд

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗГЛЯДУ СОЦІАЛЬНИХ СПОРІВ

Національна школа суддів України

семінар для суддів та помічників суддів адміністративних судів «Соціальні спори. Способи захисту»
(21 квітня 2023 року)

Анна БУЧИК,
суддя Верховного Суду,
кандидат юридичних наук

СПРАВА СУДОВОЇ ПАЛАТИ

(предмет спору – виплата одноразової грошової допомоги військовослужбовцям)

Рішення Конституційного Суду України від 06.04.2022 № 1-р(II)/2022

у справі за конституційною скаргою Поліщука Сергія Олексійовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 4 статті 16³ Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» (справа про посилений соціальний захист військовослужбовців)

.....оспорювані приписи Закону, якими встановлено обмеження щодо виплати одноразової грошової допомоги в більшому розмірі за умови встановлення вищої групи інвалідності (або більшого відсотка втрати працездатності) лише протягом двох років, не узгоджуються з засадничими конституційними цінностями, зокрема такими, як принцип поваги до захисту прав людини, принцип верховенства права в аспекті домірності та вимог щодо соціального захисту військовослужбовців (статті 3, 8, 17, 46 Конституції України).

Отже, пункт 4 статті 16³ Закону є таким, що суперечить статтям 1, 3, частинам першій, другій статті 8, частині п'ятій статті 17, частині першій статті 46 Конституції України.

Рішення Конституційного Суду України від 06.04.2022 № 1-р(II)/2022

у справі за конституційною скаргою Поліщука Сергія Олексійовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 4 статті 16³ Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» (справа про посилений соціальний захист військовослужбовців)

Конституційний Суд України

ухвалив:

1. Визнати таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним), пункт 4 статті 163 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» від 20 грудня 1991 року № 2011-XII зі змінами.
2. Пункт 4 статті 163 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» від 20 грудня 1991 року № 2011-XII зі змінами, визнаний неконституційним, втрачає чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України цього Рішення.
3. Рішення Конституційного Суду України є обов'язковим, остаточним та таким, що не може бути оскаржено.

❖ про умови застосування пункту 4 статті 16-3 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей»

ПОЗИВАЧ

проходив військову службу в Збройних Силах України, брав безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення і обороні незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, з 20 листопада 2018 року присвоєно III групу інвалідності, причиною якої визначено травму, пов'язану із захистом Батьківщини, та виплачено одноразову грошову допомогу відповідно до статті 16 Закону України від 20 грудня 1991 року № 2011-XII «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та їх сімей» (далі – Закон № 2011-XII). Під час повторного огляду з 25 листопада 2020 року йому встановлено II групу інвалідності (дата повторного переогляду визначена на 28 листопада 2020 року). У зв'язку з цим він звернувся із заявою про виплату йому одноразової грошової допомоги у більшому розмірі.

ВІДПОВІДАЧ

Міністерство
оборони
України

ПРЕДМЕТ СПОРУ

Постанова Верховного Суду від 21 березня 2023 року у справі № 240/7411/21

відмова у призначенні одноразової грошової допомоги у більшому розмірі з покликанням, зокрема, на пункт 4 статті 16-3 Закону № 2011-XII у зв'язку із тим, що заявникові змінили групу інвалідності уже після сплину дворічного терміну з моменту первинного встановлення групи інвалідності

❖ про умови застосування пункту 4 статті 16-3 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей»

КЛЮЧОВЕ
ПИТАННЯ

застосування до спірних відносин правових висновків Верховного Суду щодо пункту 4 статті 16-3 Закону № 2011-XII, з огляду на суперечність між законодавчими приписами та Конституцією України

Житомирський окружний адміністративний суд рішенням від 23 червня 2021 року, яке було залишене без змін постановою Сьомого апеляційного адміністративного суду від 14 лютого 2022 року, відмовив у задоволенні позовних вимог.

Суди виходили з того, що з дня встановлення позивачеві III групи інвалідності (20 листопада 2018 року) до встановлення II групи інвалідності (25 листопада 2020 року) минуло понад два роки, а тому позивач відповідно до пункту 4 статті 16-3 Закону № 2011-XII не має права на отримання одноразової грошової допомоги в більшому розмірі.

Верховний Суд касаційну скаргу задовольнив частково, рішення Житомирського окружного адміністративного суду від 23 червня 2021 року та постанову Сьомого апеляційного адміністративного суду від 14 лютого 2022 року скасував, справу направив на новий розгляд до суду першої інстанції.

Постанова Верховного Суду від 21 березня 2023 року у справі № 240/7411/21

- ❖ про умови застосування пункту 4 статті 16-3 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей»

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

СПРАВА СУДОВОЇ ПАЛАТИ

(1) частина четверта статті 7 КАС України не може бути застосована до правових актів, які визнані неконституційними за рішенням Конституційного Суду України;

(2) правовий висновок Верховного Суду, наведений у постановах від 15.07.2020 у справі №240/10153/19 та від 02.12.2022 у справі №1.380.2019.006957, стосується редакції пункту четвертого статті 16-3 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», що діяла до ухвалення рішення Конституційного суду України від 06.04.2022 № 1-р(II)/2022, і застосовується до правовідносин, що виникли до 06 квітня 2022 року.

До правовідносин, що виникли після 06 квітня 2022 року, стаття 16-3 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» застосовується без урахування пункту четвертого цієї статті, що його визнано неконституційним рішенням Конституційного Суду України від 06.04.2022 № 1-р(II)/2022.

Постанова Верховного Суду від 21 березня 2023 року у справі № 240/7411/21

❖ про умови застосування пункту 4 статті 16-3 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей»

СПРАВА № 240/7411/21

СПРАВА СУДОВОЇ ПАЛАТИ

судді
ЄЗЕРОВА А.А.

ОКРЕМА ДУМКА

судді
СТЕЦЕНКА С.Г.

СПІЛЬНА ОКРЕМА ДУМКА

суддів
РИБАЧУКА А.І.,
МОРОЗ Л.Л.,
БУЧИК А.Ю.

ОКРЕМА ДУМКА

судді
ЧИРКІНА С.М.

СПРАВА СУДОВОЇ ПАЛАТИ

(предмет спору – щорічна одноразова грошова допомога до 5 травня)

❖ про розміри виплати у 2022 році разової грошової допомоги до 5 травня

виплата за 2022 рік

ПОЗИВАЧ

має право на пільги, встановлені законодавством України для осіб з інвалідністю внаслідок війни 2 групи

ВІДПОВІДАЧ

ГУ ПФУ в Хмельницькій області

ПРЕДМЕТ СПОРУ

відмова виплати щорічної разової грошової допомоги до 5 травня за 2022 рік у розмірі восьми мінімальних пенсій за віком відповідно до статті 13 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» від 22 жовтня 1993 року № 3551-XII

УХВАЛА

УХВАЛА
КАС/ВС

від 16 березня 2023 року у справі № 560/8064/22
про передачу справи на розгляд Судової палати з розгляду справ щодо захисту соціальних прав

❖ про розміри виплати у 2022 році разової грошової допомоги до 5 травня

ПІДСТАВИ ПЕРЕДАЧІ СПРАВИ

45. Усвідомлюючи та високо цінуючи внесок ветеранів у безпеку й оборону України, захист розвитку й існування її громадянського суспільства, держава покладає на себе зобов'язання забезпечити гідну систему підтримки ветеранів, їхніх сімей та членів сімей загиблих (померлих) захисників України. Державна система підтримки ветеранів повинна бути спрямована на ефективну адаптацію ветеранів до мирного життя після завершення військової служби, максимальне відновлення здоров'я та благополуччя осіб, які під час здійснення обов'язків військової служби постійно перебували у середовищі підвищеного ризику, утвердження всебічної поваги до ветеранів, їхніх сімей та сімей загиблих ветеранів в суспільстві, а також на ефективну реалізацію системи пільг та соціальних гарантій на рівні органів державної влади.

46. При цьому, колегія суддів, в силу вимог статті 64 Конституції України, не заперечує можливість держави в умовах воєнного стану зупинити дію положень законів, якими визначено права і свободи громадян, їх зміст та обсяг, у тому числі й щодо звуження змісту та обсягу гарантій забезпечення соціального захисту ветеранів війни, оскільки цією ж статтею визначено ряд прав і свобод, які не можуть бути обмежені за жодних обставин, та до яких прямо не віднесено право громадян на соціальний захист.

47. Разом з цим, колегія суддів наголошує на тому, що таке тимчасове обмеження, у разі запровадження режиму воєнного стану, може відбуватись за умови внесення змін до спеціального законодавства, яке регулює відносини забезпечення соціального захисту ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України шляхом надання їм пільг і гарантій соціального захисту відповідно до законодавства, а не шляхом внесення змін до бюджетного законодавства та подальшим ухваленням Кабінетом Міністрів України рішення щодо розмірів соціальних гарантій.

УХВАЛА Верховного Суду від 16 березня 2023 року у справі № 560/8064/22

❖ про розміри виплати у 2022 році разової грошової допомоги до 5 травня

ПІДСТАВИ ПЕРЕДАЧІ СПРАВИ

48. Таким чином, у зв'язку із тим, що військовослужбовці, інші громадяни, які залучені до виконання обов'язків оборони держави, виконують обов'язок щодо захисту Вітчизни у Збройних Силах України та інших військових формуваннях та в силу таких обставин набувають статусу ветеранів війни, на яких поширюється чинність Закону № 3551-XII, а також у зв'язку із конституційним обов'язком держави забезпечити посилений соціальний захист як діючих військовослужбовців, військовозобов'язаних або резервістів, так і осіб, які вже виконали свій обов'язок перед державою щодо захисту її суверенітету і територіальної цілісності (ветерани війни), та членів їхніх сімей, визначення Урядом у своїй постанові інших, ніж у Законі № 3551-XII, розмірів щорічної допомоги до 5 травня у 2022 році, свідчить про неналежне виконання державою соціальних зобов'язань щодо ветеранів війни, осіб, на яких поширюється чинність Закону № 3551-XII та підриває довіру до держави.

49. З урахуванням наведеного до спірних відносин у справі, яка розглядається не можуть бути застосовані нормативно-правові акти органів державної влади, які обмежують права і пільги ветеранів війни, передбачені цим Законом, оскільки вони є такими, що суперечать статті 17 Основного Закону та спеціальному законодавству, яке регулює забезпечення державою соціального захисту ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України шляхом надання їм пільг і гарантій соціального захисту відповідно до законодавства, а мають бути застосовані саме положення статті 13 Закону № 3551-XII.

УХВАЛА Верховного Суду від 16 березня 2023 року у справі № 560/8064/22

❖ про розміри виплати у 2022 році разової грошової допомоги до 5 травня

ПІДСТАВИ ПЕРЕДАЧІ СПРАВИ

50. За таких обставин, колегія суддів вважає за необхідне відступити від висновків, викладених у постанові Верховного Суду від 01.12.2022 у справі № 580/2869/22 щодо застосування положень статті 13 Закону № 3551-XII, частини другої статті 20 Закону № 389-VIII, частини сьомої статті 20 та абзацу третього підпункту 2 пункту 22 розділу VI Прикінцевих та перехідних положень Бюджетного кодексу України та Порядку № 540 у подібних правовідносинах щодо нарахування та виплатити щорічної разової грошової допомоги до 5 травня за 2022 рік у розмірі, визначеному вказаним Порядком.

51. Відповідно до частини першої статті 346 КАС України суд, який розглядає справу в касаційному порядку у складі колегії суддів, передає справу на розгляд палати, до якої входить така колегія, якщо ця колегія вважає за необхідне відступити від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного в раніше ухваленому рішенні Верховного Суду у складі колегії суддів з цієї самої палати або у складі такої палати.

УХВАЛА Верховного Суду від 16 березня 2023 року у справі № 560/8064/22

ПЕРЕДАЧА СПРАВИ НА РОЗГЛЯД ВЕЛИКОЇ ПАЛАТИ ВЕРХОВНОГО СУДУ

- ❖ про обрахунок підвищення до пенсії непрацюючим пенсіонерам, які проживають на території радіоактивного забруднення, в розмірі, визначеному частиною другою статті 39 Закону України від 28.12.1991 № 796-XII «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»

ПІДСТАВИ ПЕРЕДАЧІ СПРАВИ

18. Після набрання чинності Законом №1774-VIII *мінімальна заробітна плата не застосовується як розрахункова величина у тому числі для обрахунку підвищення до пенсії непрацюючим пенсіонерам*, які проживають на території радіоактивного забруднення, право на яке у таких осіб виникло на підставі статті 39 Закону № 796-XII, у редакції, що діяла до 01.01.2015 в частині, яка не змінена Законом України від 04.02.2016 № 987-VIII «Про внесення зміни до Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»

30. ... колегія суддів дійшла висновку про наявність підстав для передачі справи № 240/14828/22 (касаційне провадження № К/990/1336/23) на розгляд Великої Палати Верховного Суду, оскільки колегія суддів Верховного Суду позбавлена процесуальної можливості усунути розбіжності у правозастосуванні в частині обрахунку підвищення до пенсії непрацюючим пенсіонерам, які проживають в зоні гарантованого добровільного відселення (на території радіоактивного забруднення), право на яке у таких осіб виникло на підставі статті 39 Закону № 796-XII у розмірі двох мінімальних заробітних плат та щодо дати, з якої у таких осіб виникло право на отримання відповідної допомоги, та відступити від висновку Великої Палати Верховного Суду, викладеного у постанові від 18.03.2020 за наслідками розгляду зразкової справи №240/4937/18 в частині спірних питань.

УХВАЛА Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду
від 14 березня 2023 року у справі № 240/14828/22
про передачу справи на розгляд Великої Палати Верховного Суду

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ У СПРАВАХ ЩОДО ЗАХИСТУ СОЦІАЛЬНИХ (ПЕНСІЙНИХ) ПРАВ

проблемні питання встановлення родинних зв'язків у справах щодо захисту соціальних прав: (ПРИКЛАДИ)

- у випадку проживання однією сім'єю без реєстрації шлюбу до дня смерті чоловіка та перебування на утриманні чоловіка по дату смерті чоловіка:
 - щодо переведення особи із пенсії за віком на пенсію по втраті годувальника на підставі ч.1 ст.36 Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (ч.1 ст.30 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб»)
 - про призначення одноразової допомоги як члену сім'ї загиблого військовослужбовця, внаслідок травми, поранення та причини смерті, пов'язаних із захистом Батьківщини, відповідно до статей 16 - 16-3 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей»;
 - про встановлення статус члена сім'ї загиблого, відповідно до вимог ст. 10 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» та згідно Положення про порядок видачі посвідчень і нагрудних знаків ветеранів війни, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 12.05.1994 №302 видати відповідне посвідчення
- інші родинні зв'язки:
 - падчерка, пасинок
 - про ненарахування та невиплату пільг за користування житлово-комунальними послугами на сина дружини, як члена сім'ї пільговика, ветерана війни-учасника бойових дій, відповідно до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей»;
 - бабуся (офіційний опікун)
 - про виплату одноразової грошової допомоги, як члену сім'ї та утриманцю загиблого військовослужбовця, в порядку визначеному чинним законодавством

❖ про визначення юрисдикції у справах про встановлення факту проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без реєстрації шлюбу

ЗАЯВНИК

жінка, яка проживала однією сім'єю без шлюбу.
з чоловіком (військовослужбовець), який загинув

ЗАІНТЕРЕСОВАНІ ОСОБИ

Військова частина
Міністерство оборони України

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

У квітні 2022 року ОСОБА_1 (жінка) звернулася до суду із заявою про встановлення факту проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без реєстрації шлюбу.

Свої вимоги обґрунтовувала тим, що з березня 2018 року перебувала у фактичних шлюбних стосунках та проживала однією сім'єю із ОСОБА_2 (чоловіком). Після військового нападу російської федерації на Україну та оголошення військового стану чоловік був призваний на військову службу у військову частину.

ОСОБА_2 загинув.

Оскільки вона має право на отримання одноразової соціальної допомоги у зв'язку зі смертю свого чоловіка, просила встановити факт її проживання разом із чоловіком однією сім'єю без реєстрації шлюбу, з березня 2018 року до ...

Постанова Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 22 березня 2023 року у справі № 290/289/22-ц

❖ про визначення юрисдикції у справах про встановлення факту проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без реєстрації шлюбу

Правова природа відносин, що виникли між учасниками справи

Вимоги ОСОБА_1 пов'язані з доведенням наявності підстав для визнання (підтвердження) за нею певного соціально-правового статусу, не пов'язаного з будь-якими цивільними права та обов'язками, їх виникненням, існуванням та припиненням. Відповідно, **за своїм предметом та можливими правовими наслідками такі вимоги пов'язані з публічно-правовими відносинами заявниці з державою**, а отже, не підлягають вирішенню у порядку цивільного судочинства.

Верховний суд врахував, що між ОСОБА_1 та Міністерством оборони України виник спір, пов'язаний з доведенням наявності підстав для підтвердження за нею певного соціально-правового статусу щодо призначення та виплати одноразової грошової допомоги сім'ї військовослужбовця, не пов'язаного з будь-якими цивільними права та обов'язками заявниці, їх виникненням, існуванням та припиненням. Отже, **за предметом та можливими правовими наслідками цей спір існує у сфері публічно-правових відносин**, а отже, не підлягає вирішенню у порядку цивільного судочинства.

Тож у спірних правовідносинах суд **повинен врахувати правову мету звернення заявниці до суду, яка полягає у підтвердженні її певного соціального статусу**. Такий статус має правове значення виключно у публічно-правових відносинах, оскільки впливає на підтвердження та можливість реалізації прав у сфері соціального забезпечення.

Верховний Суд, врахувавши визначені законом завдання цивільного судочинства, визнає недопустимим ініціювання судового провадження у порядку цивільного судочинства **з метою оцінки обставин, які становлять предмет доказування у провадженні у порядку адміністративного судочинства**, чи з метою створення поза межами останнього передумов для визнання доказу, отриманого у такому провадженні, належним та допустимим.

Постанова КЦС у складі ВС від 22 березня 2023 року у справі № 290/289/22-ц

❖ про визначення юрисдикції у справах про встановлення факту проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без реєстрації шлюбу

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

З урахуванням наведеного, вимоги ОСОБА_1 про встановлення факту проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без реєстрації шлюбу з ОСОБА_2, який загинув під час участі у бойових діях та забезпеченні здійснення заходів з національної безпеки і стримуванні збройної агресії російської федерації, **не підлягає вирішенню у порядку цивільного судочинства.**

За таких обставин необхідно **закрити провадження у справі**, оскільки цей спір підлягає розгляду в порядку адміністративного, а не цивільного судочинства.

Постанова КЦС у складі ВС від 22 березня 2023 року у справі № 290/289/22-ц

СПРАВИ З ПРИВОДУ ПЕНСІЙНОГО І СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ТА СУДДІВ

❖ виключення можливості отримати одноразову грошову допомогу повторно відповідно до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», у разі її попереднього отримання за іншим законом

ПОЗИВАЧ

- 08.07.2013 встановлено II групу інвалідності внаслідок захворювання, пов'язаного з проходженням служби в органах внутрішніх справ, безстроково.
- виплачено одноразову грошову допомогу у зв'язку із встановленням II групи інвалідності відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 12.05.2007 №707 «Про затвердження Порядку та умов виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) або інвалідності працівника міліції»
- 28.12.2015 встановлено III групу інвалідності, безстроково (причина інвалідності - поранення, контузія та захворювання, ТАК, пов'язані з військовою службою при перебуванні у країнах, де велись бойові дії.)

ВІДПОВІДАЧ

Міністерство
оборони України

ПРЕДМЕТ СПОРУ

відмова у призначенні та виплаті одноразової грошової допомоги, як особі з інвалідністю III групи внаслідок поранення (контузія), отриманого під час виконання обов'язків військової служби, згідно із Законом України від 22.10.1993 № 3551-XII «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» у зв'язку з призначенням одноразової грошової допомоги відповідно до Закону України «Про міліцію» від 20.12.1990 року №565-X11 та постанови Кабінету Міністрів України від 12.05.2007 №707 «Про затвердження Порядку та умов виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) або інвалідності працівника міліції»

Постанова Верховного Суду від 02 березня 2023 року у справі № 580/2611/19

- ❖ виключення можливості отримати одноразову грошову допомогу повторно відповідно до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», у разі її попереднього отримання за іншим законом

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

20. Колегія суддів звертає увагу, що Верховний Суд вже розглядав справу з подібними правовідносинами.
21. У постанові від 16.04.2019 у справі №822/975/18 Верховний Суд дійшов висновку, що факт отримання грошової допомоги (компенсаторних виплат) позбавляє особу можливості у майбутньому повторно претендувати на отримання такого ж виду соціальної допомоги, як одноразова грошова допомога відповідно до інших законів, зокрема, Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей».
22. Обставини цієї справи і справи №822/975/18 цілком тотожні (у зазначеній справі у позивача на час отримання грошової допомоги за Законом України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» теж ще не було права на отримання грошової допомоги по Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей»). Верховний Суд не вбачає підстав для відступу від зазначеної правової позиції.
23. Таким чином, враховуюче вищевказане, колегія суддів вважає вірним висновок судів про те, що відмова відповідача у виплаті позивачу одноразової грошової допомоги відповідно до п. 7 ст. 16-3 «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» є законною.

Постанова Верховного Суду від 02 березня 2023 року у справі № 580/2611/19

- ❖ виключення можливості отримати одноразову грошову допомогу повторно відповідно до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», у разі її попереднього отримання за іншим законом

ПОЗИВАЧ

особі з 16.04.2020 встановлено III групу інвалідності (первинно) (причини інвалідності «Травма, так отримана під час виконання службових обов'язків у період участі в АТО у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії РФ у Донецькій та Луганській областях, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів із захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України» -

відповідно до статті 97 Закону України від 02.07.2015 № 580-VIII «Про Національну поліцію» виплачено одноразову грошову допомогу

під час повторного огляду з 01.05.2021 встановлено II-групу інвалідності (причина інвалідності «Травма, так отримана під час виконання службових обов'язків у період участі в АТО у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії РФ у Донецькій та Луганській областях, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів із захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України».

є особою з інвалідністю II групи та ветераном війни - особою з інвалідністю внаслідок війни

ПРЕДМЕТ СПОРУ

відмова у призначенні та виплаті одноразової грошової допомоги, як особі з інвалідністю II групи внаслідок війни, згідно із ч.7 ст.13 Закону України від 22.10.1993 № 3551-XII «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» у зв'язку з призначенням одноразової грошової допомоги відповідно до Закону України «Про Національну поліцію».

ВІДПОВІДАЧ

Міністерство у справах ветеранів України

Міжвідомча комісія з питань розгляду матеріалів про визнання учасниками бойових дій та виплати одноразової допомоги в разі загибелі (смерті) або інвалідності волонтера і деяких інших категорій осіб

Постанова Верховного Суду від 21 березня 2023 року у справі № 240/7411/21

- ❖ виключення можливості отримати одноразову грошову допомогу повторно відповідно до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», у разі її попереднього отримання за іншим законом

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

23. У разі, коли одержувачі одноразової грошової допомоги одночасно мають право на отримання одноразової грошової допомоги, передбаченої Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», та одноразової грошової допомоги відповідно до інших законів, **виплата грошових сум здійснюється за однією з підстав за вибором одержувача одноразової грошової допомоги** (пункт 4 Порядку № 336).

24. Тобто, законодавством передбачена для одержувача одноразової грошової допомоги **альтернатива вибору підстави її виплати** у разі, коли одержувачі одноразової грошової допомоги одночасно мають право на отримання одноразової грошової допомоги, передбаченої Законом № 3551-XII, та одноразової грошової допомоги відповідно до інших законів.

25. Згідно із пунктом 17 Порядку № 336 призначення та виплата одноразової грошової допомоги не проводиться:

1) якщо загибель (смерть) осіб, зазначених у підпункті 1 пункту 3 цього Порядку, або інвалідність осіб, зазначених в абзацах другому, третьому, четвертому та п'ятому пункту 2 цього Порядку, є наслідком:

вчинення ними злочину або адміністративного правопорушення;

вчинення ними дій у стані алкогольного, наркотичного чи токсичного сп'яніння;

навмисного спричинення собі тілесного ушкодження чи іншої шкоди своєму здоров'ю або самогубства (крім факту доведення особи до самогубства, встановленого судом);

подання неправдивих відомостей для призначення та виплати одноразової грошової допомоги;

2) у разі отримання від органів, уповноважених виплачувати одноразову грошову допомогу відповідно до інших законів, крім Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», інформації стосовно призначення такої допомоги особам, щодо яких здійснено запит;

3) у разі подання заяви особою, якій вже призначено одноразову грошову допомогу відповідно до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», крім випадку, передбаченого абзацом шостим пункту 6 цього Порядку.

26. Аналіз наведених норм права свідчить про те, що призначення та виплата одноразової грошової допомоги в разі загибелі (смерті) або інвалідності внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час участі в антитерористичній операції, здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, деяких категорій осіб не проводиться у чітко визначених згідно пункту 17 Порядку № 336.

Постанова Верховного Суду 12 квітня 2023 року у справі № 440/2563/22

- ❖ виключення можливості отримати одноразову грошову допомогу повторно відповідно до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», у разі її попереднього отримання за іншим законом

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

27. При цьому, змістом пункту 6 Порядку № 336 передбачено, що якщо протягом двох років особам, зазначеним в абзацах другому - п'ятому пункту 2 цього Порядку, після первинного встановлення інвалідності при повторному огляді встановлено вищу групу інвалідності згідно з рішенням медико-соціальної експертної комісії, що дає їм право на отримання одноразової грошової допомоги в більшому розмірі, виплата проводиться з урахуванням раніше виплаченої суми.

28. Виходячи з викладеного вище, Верховний Суд зауважує, що зазначені вище норми Порядку № 336 у своїй сукупності вказують на те, що одноразова грошова допомога згідно з частиною сьомою статті 13 Закону № 3551-XII може бути призначена лише у тому випадку, якщо особа не реалізувала свого права на одноразову грошову допомогу відповідно до інших законів.

29. При цьому, виходячи з аналізу абзацу 6 пункту 6 у поєднанні із пунктом 17 Порядку № 336, колегія суддів приходить до висновку, що протягом двох років після первинного встановлення інвалідності особа може реалізувати своє право на призначення та виплату отримання одноразової грошової допомоги у більшому розмірі при встановленні вищої групи інвалідності лише при наявності обставин, що при первинному встановленні інвалідності одноразову грошову допомогу було призначено та виплачено відповідно до Закону № 3551-XII.

30. У разі, якщо особі було призначено і виплачено одноразову грошову допомогу на підставі іншого закону, то в разі встановлення вищої групи інвалідності, право на отримання такої допомоги в більшому розмірі реалізується на підставі того ж нормативно-правового акта, за яким таку допомогу було призначено вперше.

Постанова Верховного Суду 12 квітня 2023 року у справі № 440/2563/22

❖ виключення можливості отримати одноразову грошову допомогу повторно відповідно до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», у разі її попереднього отримання за іншим законом

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

31. Таким чином, з урахуванням викладеного вище та беручи до уваги те, що у зв'язку із встановленням III групи інвалідності (первинно) Головним управлінням Національної поліції в Полтавській області 10.02.2021 позивачу виплачено одноразову грошову допомогу відповідно до Закону № 580-VIII у розмірі 250 прожиткових мінімумів, установлених законом для працездатних осіб, на підставі пункту 3 частини першої статті 97 Закону № 580-VIII, колегія суддів приходить до висновку, що Міжвідомчою комісією було прийнято правомірне рішення про відмову у призначенні одноразової грошової допомоги відповідно до Закону № 3551-XII, оскільки він не може реалізувати право на призначення та виплату отримання одноразової грошової допомоги у більшому розмірі при встановленні вищої групи інвалідності за цим законом, з огляду на те, що при первинній виплаті одноразової грошової допомоги у зв'язку із встановленням позивачу інвалідності III групи, було застосовано положення Закону № 580-VIII.

32. Отже, враховуючи приписи частини сьомої статті 13 Закону № 3551-XII, підпункту 2 пункту 17 Порядку № 336, Верховний Суд приходить до висновку, що Міжвідомча комісія та Міністерство у справах ветеранів України діяли обґрунтовано, на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України, з використанням повноваження з метою, з якою це повноваження надано, у зв'язку із чим позовні вимоги у цій справі не можуть бути задоволені, через що рішення Полтавського окружного адміністративного суду від 18.05.2022 та постанову Другого апеляційного адміністративного суду від 08.12.2022 слід скасувати та ухвалити нове рішення - про відмову у задоволенні позовних вимог.

Постанова Верховного Суду 12 квітня 2023 року у справі № 440/2563/22

❖ неможливість надання особі подвійного статусу учасника бойових дій

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

- Статус учасника бойових дій є єдиним. Відмінними є обставини, за яких виникли підстави для офіційного засвідчення державою факту визнання особи учасником бойових дій шляхом надання їй відповідного статусу для надання пільг, переваг та соціальних гарантій у процесі трудової діяльності відповідно до професійної підготовки і з урахуванням стану здоров'я.
- Законодавством не передбачено подвійного офіційного засвідчення державою факту визнання особи учасником бойових дій шляхом надання їй відповідного статусу повторно, так і те, що особа не може мати двох посвідчень учасника бойових дій одночасно.

Постанова КАС у складі ВС від 04 квітня 2023 року у справі № 1340/4978/18

❖ самовільне залишення військової частини не є підставою для відмови у призначенні одноразової грошової допомоги батькам загиблого

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

- За такого правого регулювання та встановлених обставин, Верховний Суд погоджується з висновками судів попередніх інстанцій про те, що висновок відповідача у рішенні засідання комісії Міністерства оборони України від 03.12.2020 року № 157 про відмову в призначенні одноразової грошової допомоги у зв'язку з тим, що смерть військовослужбовця є наслідком вчиненням ним злочину або адміністративного правопорушення, є передчасним, оскільки зазначення про вчинення військовослужбовцем кримінального або адміністративного правопорушення на час настання смерті не визначається як підстава для відмови у призначенні одноразової грошової допомоги, оскільки смерть військовослужбовця повинна бути наслідком вчиненням військовослужбовцем кримінального або адміністративного правопорушення.
- За позицією судів попередніх інстанцій, з якою погоджується Верховний Суд, висновок відповідача не підтверджений належними та допустимими доказами, оскільки в акті службового розслідування за фактом смерті від 03.07.2019 не вказано, що смерть військовослужбовця є наслідком вчиненням військовослужбовцем кримінального або адміністративного правопорушення, а зазначено лише про те, що військовослужбовець самовільно залишив військову частину, що не є підставою для відмови у призначенні грошової допомоги батькам загиблого матроса.

Постанова Верховного Суду від 11 квітня 2023 року у справі № 160/2379/21

- ❖ про розмір прожиткового мінімуму як розрахункової величини для визначення розміру посадових окладів осіб, яким призначена пенсія відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб»

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

- З огляду на визначені в частині третій статті 7 КАС України правила, а також враховуючи на те, що з 01.01.2020 положення пункту 4 постанови № 704 в частині визначення розрахунковою величиною для визначення посадових окладів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 1 січня 2018 року таким, що не відповідає правовим актам вищої юридичної сили, згідно із якими прожитковий мінімум як базовий державний стандарт був змінений законодавцем на відповідний рік, у тому числі для визначення посадових окладів, заробітної плати, грошового забезпечення працівників державних органів, до спірних правовідносин підлягає застосуванню пункт 4 Постанови № 704 в частині, що не суперечить нормативно-правовому акту, який має вищу юридичну силу – Закону № 1082-IX із використанням для визначення розміру посадового окладу, окладу за військовим (спеціальним) званням *розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 1 січня календарного року (через його збільшення на відповідний рік)*.

Постанова Верховного Суду від 30 березня 2023 року у справі № 320/9431/21

Подібні правовідносини вже були предметом розгляду Верховним Судом

- ❖ про застосування прожиткового мінімуму як розрахункової величини для визначення розміру посадових окладів осіб, яким призначена пенсія відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб»

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

- - з 01.01.2020 положення пункту 4 постанови № 704 в частині визначення розрахунковою величиною для визначення посадових окладів, розрахованих згідно з постановою № 704 прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 1 січня 2018 року, не відповідає правовим актам вищої юридичної сили, згідно із якими **прожитковий мінімум як базовий державний стандарт був змінений на відповідний рік у тому числі як розрахункова величина для визначення посадових окладів, заробітної плати, грошового забезпечення працівників державних органів;**
- - через зростання прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 1 січня календарного року, зокрема, згідно із Законом № 1082-IX, у осіб з числа військовослужбовців виникло право на отримання довідки про розміри грошового забезпечення для перерахунку пенсії за формою, що передбачена додатком 2 до Порядку № 45, з урахуванням оновлених даних про розмір посадового окладу та окладу за військовим (спеціальним) званням, які визначаються шляхом застосування пункту 4 постанови № 704 із використанням для їх визначення розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 1 січня календарного року (через його збільшення на відповідний рік);
- - встановлене положеннями пункту 3 розділу II Прикінцевих та перехідних положень Закону № 1774-VIII обмеження щодо застосування мінімальної заробітної плати як розрахункової величини для визначення посадових окладів, розрахованих згідно з постановою № 704 жодним чином не впливає на спірні правовідносини, оскільки такою розрахунковою величиною є, прожитковий мінімум для працездатних осіб, встановлений законом на 1 січня календарного року. **Розмір мінімальної заробітної плати не є розрахунковою величиною для визначення посадових окладів,** а застосований з іншою метою - для визначення мінімальної величини, яка враховується як складова при визначенні розмірів посадових окладів та окладів за військовим (спеціальним) званням.

Постанова Верховного Суду від 30 березня 2023 року у справі № 320/9431/21

- ❖ відсутність підстав для перерахунку пенсії працівника податкової міліції у разі збільшення відсоткового розміру окремих видів його грошового забезпечення на підставі розпорядчих документів Державної фіскальної служби

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

- надбавка за особливості проходження служби та преміювання є щомісячними додатковими видами грошового забезпечення, які є складовими грошового забезпечення, з якого обраховується та (або) перераховується пенсія, призначена за Законом України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб».
- водночас, розмір преміювання для конкретної особи рядового та начальницького складу податкової міліції заздалегідь не є фіксованим, а здебільшого залежить від особистого внеску в загальні результати служби та є у межах фонду преміювання.
- збільшення відсоткового розміру окремих видів грошового забезпечення військовослужбовців за посадою аналогічною тій, яку займала особа на час звільнення зі служби, зокрема, надбавки за особливості проходження служби та премії, на підставі розпорядчих документів Державної фіскальної служби, не є тотожним підвищенню грошового забезпечення на умовах, у порядку та розмірах, передбачених Кабінетом Міністрів України, а тому таку зміну розміру грошового забезпечення за окремою посадою не можна розглядати як підвищення грошового забезпечення в цілому

Постанова Верховного Суду від 14 березня 2023 року у справі № 380/15276/21

- ❖ щодо підстав для видачі особі, яка проходила службу в органах кримінально-виконавчої системи довідки про розмір грошового забезпечення для перерахунку пенсії з урахуванням видів грошового забезпечення, установлених законодавством для поліцейських

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

- Судами першої та апеляційної інстанцій встановлено, що позивач проходив службу в органах кримінально-виконавчої системи у званні підполковника внутрішньої служби на посаді – черговий помічник начальника установи відділу нагляду та безпеки установи виконання покарань ЯЯ-320/101 УМВС України в Запорізькій області.
- Безпосередньо на посадах начальницького та рядового складу органів внутрішніх справ (міліції) позивач службу не проходив.
- За таких обставин, враховуючи сформовану практику Верховного Суду суди попередніх інстанцій обґрунтовано дійшли висновку про відсутність підстав для видачі позивачу довідки про розмір грошового забезпечення для перерахунку пенсії з урахуванням видів грошового забезпечення, установлених законодавством для поліцейських.
- Покликання позивача в обґрунтування касаційної скарги на те, що нова частина 3 статті 63 Закону №2262, в редакції Закону №900, не містить обмежень щодо перерахунку пенсії з грошового забезпечення поліцейських виключно особам начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ є безпідставним, оскільки за змістом цієї норми визначено саме такі правила перерахунку пенсії з урахуванням грошового забезпечення поліцейських.
- Водночас, таке правове регулювання не позбавляє позивача права на перерахунок пенсії, який, за наявності передбачених законом підстав, здійснюється за правилами частини 4 статті 63 Закону №2262.

Постанова Верховного Суду від 14 лютого 2023 року у справі № 808/2473/17

- ❖ право на отримання доплати до пенсії колишньому працівнику органів внутрішніх справ згідно із постановою Кабінету Міністрів України від 14.07.2021 № 713 «Про додатковий соціальних захист окремих категорій осіб» при здійсненні перерахунку його пенсії на виконання рішення суду

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

- Внаслідок ухвалення Кабінетом Міністрів України постанови від 14.07.2021 № 713 «Про додатковий соціальних захист окремих категорій осіб» з 01.07.2021 колишнім військовослужбовцям, особам начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ (міліції), поліцейським та іншим особам, пенсії яким призначено за нормами Закону № 2262-XII до 01.03.2018 було встановлено щомісячну доплату в сумі 2000,00 грн виплата якої не здійснюється у разі коли пенсія особам, зазначеним в абзацах першому і другому пункту 1 цієї постанови, переглядалася (перераховувалася) після 01.03.2018.
- Перерахунок пенсії, проведення якого згідно з абзацом третім пункту 1 постанови № 713 є обставиною, що виключає можливість нарахування щомісячної доплати у розмірі 2000, 00 грн до розмірів пенсій, визначених відповідно до статей 13, 21 і 36 Закону № 2262-XII має бути обумовлений підвищенням грошового забезпечення відповідних категорій військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за Законом № 2262-XII на підставі нормативно-правового акта компетентного органу, оскільки в такий спосіб досягається мета, яка слугувала підставою для ухвалення постанови № 713, а саме зменшення диспропорцій в розмірах пенсій, визначених на законних підставах. Натомість перерахунок пенсії, проведений на виконання судового рішення з метою усунення порушеного права особи на належний розмір пенсії, право на отримання якої у особи виникло до 01.03.2018, не є перерахунком пенсії у зв'язку із зміною складових грошового забезпечення чи інших показників основного розміру пенсії.

Постанова Верховного Суду від 08 листопада 2022 року у справі № 420/2473/22

- ❖ виплата одноразової грошової допомоги у більшому розмірі у зв'язку із зміною причинного зв'язку захворювання, отриманого поліцейським, на підставі судового рішення, а не за наслідком повторного медичного огляду медико-соціальної експертної комісії

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

- Зміна причинного зв'язку захворювання, отриманого поліцейським, з «в період проходження служби в органах внутрішніх справ» на «пов'язане із виконанням службових обов'язків», що відбулась на підставі виконання судового рішення, а не за наслідком повторного медичного огляду медико-соціальної експертної комісії, свідчить про те, що право на отримання одноразової грошової допомоги виникає у особи, коли їй вперше було встановлено групу інвалідності.
- У такому випадку особа має право на виплату одноразової грошової допомоги у більшому розмірі, так як його травма і захворювання були отримані під час виконання службових обов'язків.

Постанова Верховного Суду від 08 листопада 2022 року у справі № 380/8892/21

❖ про право на виплату пенсії з урахуванням 100% виплати її підвищення з 01.01.2018

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

- з огляду на визначені в частині третій статті 7 КАС загальних засад пріоритетності законів над підзаконними актами оскаржувані пункти 1, 2 Постанови № 103 та зміни до пункту 5 і додатка 2 Порядку № 45 є протиправними й такими, що не відповідають правовим актам вищої юридичної сили

Аналогічну правову позицію висловлювала і Велика Палата Верховного Суду, зокрема, у постанові від 13 січня 2021 року у зразковій справі № 440/2722/20 (Пз/9901/14/20).

- Верховний Суд неодноразово наголошував, що суди не повинні застосовувати положення нормативно-правових актів, які не відповідають Конституції та законам України, незалежно від того, чи оскаржувались такі акти в судовому порядку та чи є вони чинними на момент розгляду справи

Тобто, згідно з правовою позицією Верховного Суду такі правові акти (як закони, так і підзаконні акти) не можуть застосовуватися навіть у випадках, коли вони є чинними (постанови від 12.03.2019 у справі № 913/204/18, від 10.03.2020 у справі № 160/1088/19).

- отже, з урахуванням вимог статті 7 КАС, а також того, що Верховний Суд постановою від 12 листопада 2019 року у справі № 826/3858/18 встановив, що пункти 1, 2 Постанови № 103 та зміни до пункту 5 і додатка 2 Порядку № 45 є протиправними й такими, що не відповідають правовим актам вищої юридичної сили, суди у період чинності цих норм постанови Кабінету Міністрів України повинні застосовувати Закон № 2262-XII (безвідносно до того, чи скасовані ці норми судом), хоч ці норми й не були скасовані на момент спірних правовідносин.

Така правова позиція була в черговий раз підтримана Великою Палатою Верховного Суду у постанові від 09.06.2022 у справі № 520/2098/19 (провадження 11-325ап21).

Постанова Верховного Суду від 14 листопада 2022 року у справі № 1140/3454/18

❖ про право на перерахунок пенсії з 01.01.2018 на підставі Закону № 2262-XII з урахуванням складових, що містяться у довідці

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

- колегія суддів Верховного Суду погоджується з доводами позивача, що він має право отримувати пенсію, перерахунок якої здійснено з 01.01.2018 на підставі Закону № 2262-XII, з урахуванням 100% виплати підвищення пенсії саме з 01.01.2018, а не з моменту набрання 05.03.2019 законної сили рішенням Окружного адміністративного суду міста Києва від 12.12.2018 у справі №826/3858/18 та до набрання чинності Постанови КМУ № 804
- водночас задоволенню не підлягають вимоги про зобов'язання ГУПФУ в Одеській області включити до перерахунку додаткові складові, а саме: надбавку за роботу з таємними виробами, носіями, документами в розмірі 15% від посадового окладу; надбавку за виконання особливо важливих завдань в розмірі 50% посадового окладу з урахуванням окладу за військове звання та надбавку за вислугу років; премію в розмірі 380% від посадового окладу та здійснити виплату донарахованих сум з урахуванням 100 % суми підвищення пенсії, оскільки Одеським ОВК на підставі постанови № 704 не видано довідки із цими складовими. Відповідачем у цій справі є ГУПФУ, який здійснює перерахунок пенсії на підставі довідки у разі зміни грошового забезпечення, яка надійшла з Одеського ОВК. Довідка від 02.04.2018, видана Одеським ОВК на ім'я позивача, містить лише такі складові: посадовий оклад, оклад за військовим званням, надбавка за вислугу років.

Постанова Верховного Суду від 10 листопада 2022 року у справі № 1540/4579/18

Аналогічну правову позицію висловлює КАС/ВС, зокрема, у постанові від 10 листопада 2021 року у справі № 440/2224/18

❖ щодо правил застосування індексації у разі підвищення посадових окладів

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

- За змістом положень абзаців 3-5 пункту 5 Порядку №1078 (в редакції, яка діє з 15 березня 2018 року) сума індексації у місяці підвищення грошових доходів, зазначених у абзаці першому цього пункту, не нараховується, якщо розмір підвищення грошового доходу перевищує суму індексації, що склалася у місяці підвищення доходу.
- Якщо розмір підвищення грошового доходу не перевищує суму індексації, що склалась у місяці підвищення доходу, сума індексації у цьому місяці визначається з урахуванням розміру підвищення доходу і розраховується як різниця між сумою індексації і розміром підвищення доходу.
- У разі зростання заробітної плати за рахунок інших її складових без підвищення тарифних ставок (окладів) сума індексації не зменшується на розмір підвищення заробітної плати. У разі коли відбувається підвищення тарифної ставки (окладу), у місяці підвищення враховуються всі складові заробітної плати, які не мають разового характеру.
- Отже, для правовідносин, пов'язаних з нарахуванням індексації, визначальним є також факт підвищення саме грошового доходу, а не лише тарифних ставок (окладів).

Постанова Верховного Суду від 24 січня 2023 року у справі № 380/2553/20

❖ щодо правил застосування індексації у разі підвищення посадових окладів

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

- Оскільки в березні 2018 року відбулося підвищення посадових окладів, відповідно до абзацу 4 пункту 5 Порядку №1078 сума індексації в березні 2018 року повинна розраховуватися як різниця між сумою індексації і розміром підвищення доходу.
- Відповідно до абзацу 6 пункту 5 Порядку №1078, до визначеної (згідно абзаців 4 та 5 пункту 5 Порядку № 1078) суми індексації додається сума індексації, яка складається внаслідок перевищення величини індексу споживчих цін порогу індексації (103 відсотка).
- Тобто, з березня 2018 року підлягає до виплати сума індексації грошового забезпечення, визначена на підставі вищенаведених положень Порядку №1078, а у разі коли величина індексу споживчих цін перевищить поріг в розмірі 103 відсотка, то в підвищеному розмірі, аж до наступного підвищення тарифної ставки (окладу), при якому сума збільшення грошового забезпечення (заробітної плати) перевищить таку суму індексації.

Постанова Верховного Суду від 24 січня 2023 року у справі № 380/2553/20

- розмір заробітної плати прокурора не підпадає під регулювання постанови Кабінету Міністрів України №708

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

- Розміри посадових окладів, надбавки за вислугу років та премій, що виплачуються прокурорам, визначені у частинах другій-сьомій статті 81 Закону №1697-VII.
- Конституційний Суд України неодноразово висловлював юридичні позиції, за якими метою нормативного регулювання, зокрема питань соціального захисту працівників прокуратури, є уникнення втручання інших органів влади в діяльність прокуратури; питання пенсійного забезпечення прокурорів має визначати Верховна Рада України законом, а не Кабінет Міністрів України підзаконним актом (абзаци шостий, восьмий підпункту 2.3 пункту 2 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України (Другий сенат) від 13 грудня 2019 року № 7-р(II)/2019).
- Постанова Кабінету Міністрів України №708 установлює механізм підвищення заробітної плати працівникам бюджетних установ, які беруть участь у забезпеченні проведення антитерористичної операції безпосередньо в районах її проведення або залучаються до здійснення заходів із забезпечення національної безпеки та оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, за фактичний час перебування в районах проведення такої операції (здійснення таких заходів).
- Враховуючи єдиний статус прокурорів в Україні незалежно від місця прокуратури в системі прокуратури України, положення постанови Кабінету Міністрів України №708 не поширюється на прокурора, оскільки його заробітна плата є предметом спеціального нормативного регулювання, а саме - Закону №1697-VII.

Постанова Верховного Суду від 12 січня 2023 року у справі № 420/15341/21

- положення законодавства, що підлягають застосуванню, при визначенні розміру грошового забезпечення прокурора, який не пройшов атестації

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

- До прокурора, який не пройшов успішно атестацію та не переведений за її наслідками на посаду в Офіс Генерального прокурора, обласну чи окружну прокуратури, застосуванню підлягають приписи абзацу 3 пункту 3 розділу II «Прикінцеві і перехідні положення» Закону № 113-IX, зі змісту якого слідує, що на період до дня звільнення або переведення до Офісу Генерального прокурора, обласної прокуратури, окружної прокуратури оплата праці прокурорів, які не завершили процедуру атестації, здійснюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів України, яка встановлює оплату праці працівників органів прокуратури, а саме постанови КМУ № 505

Постанова Верховного Суду від 24 січня 2023 року у справі № 460/5939/20

- особливості обчислення пенсії особам офіцерського складу, які були відряджені для роботи в органах державної влади

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

- Базою для обчислення і перерахунку пенсії особам офіцерського складу, які були відряджені для роботи в органах державної влади є грошове забезпечення, встановлене за військовою (спеціальною) посадою, а не фактично отримуваний заробіток за місцем проходження служби.

Постанова Верховного Суду від 09 лютого 2023 року у справі № 825/2164/18

❖ щодо документа, який посвідчує статус особи для призначення дострокової пенсії як учаснику бойових дій

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

➤ положення підпункту 5 пункту 2.1 Порядку 22-1 посвідчення учасника бойових дій та довідку про період (періоди) участі у бойових діях або в антитерористичній операції в районах її проведення визначають як альтернативні документи, що посвідчують спеціальний статус особи для призначення пенсії зі зниженням пенсійного віку як учаснику бойових дій, які кожний окремо є достатнім документом, який засвідчує спеціальний статус особи, яка звернулась за призначенням пенсії зі зниженням пенсійного віку як учаснику бойових дій.

Постанова Верховного Суду від 17 січня 2023 року у справі № 580/8208/21

Такий правий висновок у подібних правовідносинах викладений у постанові Верховного Суду від 09.06.2021 у справі 340/576/19.

- ❖ відсутність підстав для виключення квартири, наданої військовослужбовцю, з числа службових у разі ініціювання цього питання колишнім членом сім'ї військовослужбовця

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

- колишні члени сім'ї військовослужбовця не мають права ініціювати питання про зняття статусу «службова» з квартири наданої військовослужбовцю, оскільки наявність підстав для виключення квартири з числа службових вирішується на момент звернення за вирішенням такого питання, а не на момент надання військовослужбовцю службового житла. Ініціатором цього звернення може бути лише військовослужбовець якому надано відповідне житло

Постанова Верховного Суду від 20 лютого 2023 року у справі № 820/7/16

- ❖ включення до довідки для виплати і перерахунку щомісячного довічного грошового утримання судді у відставці доплати за вислугу років, яку така особа на день звільнення фактично не отримувала

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

- Закон України «Про судоустрій та статус суддів» передбачає обмеження щодо нарахування та виплати доплат до посадового окладу лише працюючого судді (який здійснює правосуддя), що є тимчасовим заходом, пов'язаним із його відстороненням від посади, однак будь-яких заборон щодо включення таких доплат при нарахуванні та виплаті щомісячного довічного грошового утримання судді у відставці цей Закон не містить

Постанова Верховного Суду 28 лютого 2023 року у справі № 440/729/20

СПРАВИ З ПРИВОДУ ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ

- ❖ протиправність відмови пенсійного органу у призначенні пенсії з підстави невідповідності заяви про її призначення затвердженій формі за наявності у ній необхідної інформації та наявності у заявника відповідних документів

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

- невідповідність заяви встановленій формі за наявності у ній необхідної інформації та наявності у відповідача відповідних документів не може бути підставою для позбавлення права на пенсійне забезпечення, за наявності підстав для його призначення. До того ж, Порядку подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій і Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» не містять таку підставу для відмови у призначенні пенсії як невідповідність заяві про її призначення затвердженій формі, а подана заява містила необхідну інформацію і стосувалась саме призначення пенсії позивачу, документи щодо якого знаходяться в пенсійній справі.

Постанова Верховного Суду від 27 січня 2023 року у справі № 174/296/17(2-а/174/54/2017)

- ❖ Пенсійний орган зобов'язаний здійснити перерахунок пенсії із заробітної плати, яка була отримана в російських рублях, по курсу української гривні до російського рубля, встановленого Національним банком України на день призначення пенсії

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

- з моменту припинення функціонування рубля в грошовому обігу на території України та запровадження національної валюти, розмір заробітку (доходу) визначається виходячи з офіційно встановленого курсу на момент призначення пенсії. Тобто, заробітна плата, вказана в російських рублях повинна бути переведена по курсу української гривні до російського рубля на момент призначення пенсії

Постанова Верховного Суду від 16 січня 2023 року у справі № 823/1764/17

СПРАВИ З ПРИВОДУ ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВОГО ДЕРЖАВНОГО СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ І СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

- ❖ надання статусу особи, на яку поширюється Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» члену сім'ї померлого інваліда війни

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

- чинність Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» поширюється лише на сім'ї тих інвалідів війни, які померли внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних ним під час захисту Батьківщини, чи захворювання, пов'язаного з перебуванням на фронті або одержаного в період проходження військової служби чи на території інших держав під час воєнних дій та конфліктів

Постанова Верховного Суду від 30 січня 2023 року у справі № 569/9053/17

❖ наслідки повідомлення відділення Фонду соціального захисту інвалідів про незарахування кількості робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

➤ повідомлення відділення Фонду соціального захисту інвалідів про незарахування кількості робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю до виконання нормативу таких робочих місць самі собою юридичних наслідків не створюють, а лише зобов'язують суб'єкта господарювання виправити дані звітнього документу. У разі, коли звітність не виправлена, то відділення Фонду зобов'язане повідомити територіальний орган Держпраці, який у межах позапланової перевірки встановлює дотримання чи недотримання роботодавцем виконання вимог законодавства зі створення робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю. При цьому, повідомлення Фонду про незарахування кількості робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю до виконання нормативу таких робочих місць може свідчити лише про розбіжність у даних звітності, а не про невиконання суб'єктом господарювання встановленого нормативу.

Постанова Верховного Суду від 21 листопада 2022 року у справі № 400/3957/21

❖ протиправність перерахунку субсидії для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг на підставі розпорядження голови органу місцевого самоврядування

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

➤ За правилами пункту 14 Положення про порядок призначення та надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива, підставою для перерахунку субсидії з підстав дострокового завершення опалювального сезону може бути лише рішення виконавчого органу відповідної ради або місцевої держадміністрації, але не розпорядження голови органу місцевого самоврядування

Постанова Верховного Суду від 31 січня 2023 року у справі № 534/1344/17

- ❖ прийняття рішення уповноваженим органом з питань соціального захисту населення про непризначення субсидії особі на наступний строк

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

- Уповноважений орган з питань соціального захисту населення може прийняти рішення про непризначення субсидії особі на наступний строк у разі надходження інформації про наявність у неї заборгованості з оплати послуг. При цьому, сума такої заборгованості має перевищувати двадцять неоподатковуваних мінімумів доходів громадян

Постанова Верховного Суду від 25 листопада 2022 року у справі №438/1096/17

- ❖ відповідність квартирному обліку внутрішньо переміщеної особи з числа учасників бойових дій є обов'язковою вимогою для отримання компенсації за належні для отримання жилі приміщення

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

- для внутрішньо переміщених осіб з числа учасників бойових дій передбачено окремий визначений законодавством порядок прийняття на квартирний облік. Зокрема, особливістю вказаного порядку є те, що такі особи беруться на квартирний облік у населеному пункті в межах території обслуговування органу соціального захисту населення, в якому вони перебувають на обліку як внутрішньо переміщена особа.
- відповідність квартирному обліку внутрішньо переміщеної особи з числа учасників бойових дій як особи, що має спеціальний статус, є обов'язковою вимогою для отримання компенсації за належні для отримання жилі приміщення згідно Порядку виплати грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, затвердженого Кабінетом Міністрів України, та має узгоджуватись із приписами Правил обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, і надання їм житлових приміщень.

Постанова Верховного Суду від 10 листопада 2022 року у справі № 826/10728/18

❖ безперервність страхового стажу особи поновленої на роботі, після незаконного звільнення

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

➤ Стаж роботи особи, яка була незаконно звільнена, а потім поновлена, вважається безперервним і така особа вважається застрахованою особою

Постанова Верховного Суду від 30 листопада 2022 року у справі № 580/2613/19

- ❖ право застрахованої особи на отримання допомоги по безробіттю у належному розмірі у разі не внесення пенсійним органом даних про її страховий стаж до Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

- У разі якщо страховий стаж громадянина протягом 12 місяців, що передували реєстрації його як безробітного, становить не менше ніж шість місяців, але відповідні дані про стаж не внесено до Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування, який включає реєстр застрахованих осіб, у зв'язку з несвоєчасною сплатою роботодавцем страхових внесків, громадянин не може бути позбавлений права на отримання допомоги по безробіттю у належному розмірі, оскільки контроль за повнотою та своєчасністю сплати роботодавцем страхових внесків, а також відповідальність за формування та ведення реєстру застрахованих осіб несе Пенсійний фонд України

Постанова Верховного Суду від 16 січня 2023 року у справі № 823/1764/17

- ❖ право особи на отримання одноразової грошової допомоги внаслідок отримання інвалідності, встановленої поза межами визначеного законодавством трьохмісячного терміну

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

- Встановлена судовим рішенням бездіяльність військового комісаріату, наслідком якої стала неможливість отримання особою відповідних документів військово-лікарської комісії та медико-соціальної експертної комісії у тримісячний термін після отримання травми під час проходження військових зборів, порушує право особи на звернення до компетентного органу з питанням про виплату грошової допомоги. Враховуючи вказану обставину, особа має право на отримання грошової допомоги внаслідок отримання інвалідності, встановленої поза межами визначеного пунктом 6 частини другої статті 16 Закону України «Про соціальний та правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» трьохмісячного терміну.

Постанова Верховного Суду від 21 грудня 2022 року у справі №120/3395/20-а

- ❖ обов'язок уповноваженого органу Фонду соціального страхування України проводити індексацію страхових виплат працюючому потерпілому внаслідок нещасного випадку

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

- Працюючому потерпілому внаслідок нещасного випадку роботодавцем в першу чергу індексується сума оплата праці. Роботодавець зобов'язаний своєчасно надавати уповноваженому органу Фонду соціального страхування України відомості стосовно проіндексованої суми заробітної плати потерпілого та відомості щодо зміни стану його працевлаштування. Водночас невиконання страхувальником свого обов'язку з належного звітування перед Фондом не позбавляє останнього обов'язку проведення індексації страхових виплат.

Постанова Верховного Суду від 24 січня 2023 року у справі № 200/10176/19-а

❖ про право на перерахунок пенсії відповідно до ч. 1 ст. 59 Закону України «Про статус та соціальний захист громадян, які постраждали в наслідок Чорнобильської катастрофи»,

ПОЗИВАЧ

учасник ліквідації наслідків аварії
на ЧАЕС 2 категорії

ВІДПОВІДАЧ

Управління Пенсійного фонду України в
місті Вінниці

ПРЕДМЕТ СПОРУ

оскарження відмови в проведенні перерахунку пенсії ОСОБА_1 відповідно до ч. 1 ст. 59 Закону України «Про статус та соціальний захист громадян, які постраждали в наслідок Чорнобильської катастрофи», як учаснику ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС 2 категорії

Задовольняючи позов, **суд першої інстанції** вважає, що оскільки наявними в справі доказами підтверджено факт проходження позивачем військових зборів для участі у ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, а в силу положень Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», до військовослужбовців, в тому числі, належать військовозобов'язані, призвані на військові збори.

Скасовуючи рішення суду першої інстанції та відмовляючи в задоволенні позову, **апеляційний суд** дійшов висновку, що позивач не є особою, на яку поширюється частина 3 статті 59 Закону України «Про статус та соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», оскільки той брав участь у ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи не під час проходження дійсної строкової військової служби, а під час військових зборів.

Постанова Верховного Суду від 10 листопада 2022 року у справі № 0240/3675/18-а

- ❖ про право на перерахунок пенсії відповідно до ч. 1 ст. 59 Закону України «Про статус та соціальний захист громадян, які постраждали в наслідок Чорнобильської катастрофи»,

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

- особа не має права на перерахунок пенсії на підставі ч. 1 ст. 59 Закону № 796-XII при виконанні ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС у випадку, коли вона не була військовослужбовцем, а призвана на спеціальні військові збори

Водночас суд апеляційної інстанції, відмовляючи в задоволенні позову, послався на ч. 3 ст. 59 Закону № 796-XII, згідно якої особам, які брали участь у ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, інших ядерних аварій та випробувань, у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї під час проходження дійсної строкової служби і внаслідок цього стали особами з інвалідністю, пенсія по інвалідності обчислюється відповідно до цього Закону або за бажанням таких осіб - з п'ятикратного розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня відповідного року.

Відтак станом на момент звернення до відповідача із заявою про перерахунок та до рішення Конституційного Суду України від 25 квітня 2019 року № 1-р (II)/2019 справа № 3-14/2019, останній за ч. 3 ст. 59 Закону № 796-XII можливий був за наявності трьох умов у сукупності (розширене тлумачення зазначеної статті без внесення змін до ч. 3 ст. 59 Закону № 796-XII не допускається): 1) особа має статус особи з інвалідністю; 2) особа отримала статус особи з інвалідністю виключно внаслідок участі у ліквідації відповідних наслідків та у військових навчаннях; 3) особа брала участь у ліквідації відповідних наслідків та військових навчаннях лише під час проходження дійсної строкової служби.

Проте колегія суддів звертає увагу апеляційного суду, що позивач не звертався із заявою про перерахунок пенсії на підставі ч. 3 ст. 59 Закону № 796-XII, а просив провести його на підставі ч. 1 ст. 59 Закону № 796-XII, про що наголошує у позовній заяві, відзиві на апеляційну скаргу та касаційній скарзі.

Постанова Верховного Суду від 10 листопада 2022 року у справі № 0240/3675/18-а

- ❖ наявність у дитини, народженої в результаті штучного запліднення, що відбулось після спливу 10 місяців після смерті батьків (одного з батьків), які є годувальниками, права на отримання пенсії у зв'язку з втратою годувальника

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

- Право дитини, народженої в результаті штучного запліднення, що відбулось після спливу 10 місяців після смерті батьків (одного з батьків), які в розумінні статті 36 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» є годувальниками, на отримання пенсії у зв'язку з втратою годувальника, як складової частини права на соціальний захист, яке гарантується, в тому числі, міжнародними зобов'язаннями України, не може ставитись в залежність із часом її народження, оскільки таке народження може відбутись й після спливу 10 місяців після смерті годувальника

Постанова Верховного Суду від 19 жовтня 2022 року у справі № 420/5/22

❖ умови для надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

- Право на отримання статусу має дитина, а також особа, яка під час здійснення антитерористичної операції не досягла 18 років (повноліття), які внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, зокрема, зазнала психологічного насильства. У вирішенні питання щодо можливості надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів, слід виходити з наявності у дитини статусу внутрішньо переміщеної особи.
- Також необхідним є наявність причинно-наслідкового зв'язку між воєнними діями, збройним конфліктом на території населеного пункту, включеного до Переліку населених пунктів, на території яких здійснювалася антитерористична операція затверджено розпорядження Кабінету Міністрів України від 02 грудня 2015 року № 1275-р «Про затвердження переліку, та визнання такими, що втратили чинність, деяких розпоряджень Кабінету Міністрів України», та фактом настання обставин (насильство, каліцтво тощо), які мали негативний вплив на стан здоров'я та розвиток дитини, оскільки, виходячи із поняття дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, то саме внаслідок воєнних дій чи збройного конфлікту така дитина мала зокрема зазнати психологічного насильства.
- Віднесення населеного пункту до територій, на яких здійснювалася антитерористична операція, без проведення воєнних дій чи збройних конфліктів, не є достатньою законною підставою чи умовою для надання дитині статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів.

Постанова Верховного Суду від 24 січня 2023 року у справі № 360/3668/18

ІНШІ СПРАВИ

- ❖ припинення виплати житлової субсидії для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг з підстав надання недостовірної інформації про майновий стан сім'ї

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

- Надання громадянином, якому призначена житлова субсидія для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, недостовірної інформації про майновий стан сім'ї, є підставою для припинення виплати і повернення надміру виплаченої суми субсидії

Постанова Верховного Суду від 16 січня 2023 року у справі № 161/13897/17

❖ зарахування Фондом гарантування вкладів фізичних осіб однорідних зустрічних вимог

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

- як вбачається зі змісту статті 46 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» (далі – Закон № 4452-VI), зокрема пункту 8 частини другої, його положення спрямовані на заборону зарахування зустрічних вимог в цілому, однак з обмеженням даної заборони у певних випадках
- відтак, вчинення зарахування зустрічних вимог, які відповідають вимогам пункту 8 частини другої статті 46 Закону № 4452-VI в такому випадку відбувається поряд з іншими процедурами, які передбачає ліквідаційний процес, не призупиняється і від його наслідків не залежить
- отже, спеціальним Законом не віднесено до повноважень Фонду гарантування вкладів фізичних осіб встановлювати інші умови і механізми припинення зобов'язань шляхом зарахування однорідних зустрічних вимог ніж ті, що визначені правовими актами, які мають вищу юридичну силу, як і не надано права замінювати певним моментом строки припинення зобов'язань, встановлені законом

Постанова Верховного Суду від 28 лютого 2023 року у справі № 826/15828/17

❖ межі поширення гарантій Фонду гарантування вкладів фізичних осіб

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

- Гарантії Фонду гарантування вкладів фізичних осіб не поширюються на відшкодування коштів за вкладами у банківських металах, оскільки такий вид вкладу не є грошовим зобов'язанням, що обумовлює відсутність поширення гарантій Фонду в частині відшкодування коштів за вкладом у банківському металі

Постанова Верховного Суду від 22 листопада 2022 року у справі № 826/26971/15

❖ відшкодування моральної шкоди не регламентовано Законом України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

➤ Законом України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», який у спорах, пов'язаних з виконанням банком, у якому введена тимчасова адміністрація та/або запроваджена процедура ліквідації, своїх зобов'язань перед його кредиторами є спеціальними, не передбачено право позивача на відшкодування моральної шкоди у зв'язку з невиплатою банком-агентом гарантованих сум відшкодування

Постанова Верховного Суду від 30 січня 2023 року у справі №280/6460/19

- ❖ відшкодування моральної шкоди не регламентовано ЗУ «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

- Законом України "Про систему гарантування вкладів фізичних осіб", який у спорах, пов'язаних з виконанням банком, у якому введена тимчасова адміністрація та/або запроваджена процедура ліквідації, своїх зобов'язань перед його кредиторами є спеціальними, не передбачено право позивача на відшкодування моральної шкоди у зв'язку з невиплатою банком-агентом гарантованих сум відшкодування.

Постанова Верховного Суду від 30 січня 2023 року у справі № 280/6460/19

- ❖ оскарження постанови про притягнення до відповідальності роботодавця на підставі абзацу 3 частини 2 статті 265 КЗпП за непроведення розрахунку при звільненні працівника

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

- строки виплати заробітної плати передбачені статтею 115 КЗпП. Натомість статтею 116 КЗпП передбачено строки розрахунків при звільненні, а не строки виплати заробітної плати чи інших виплат, передбачених законодавством про працю, відтак недотримання таких строків не становить склад правопорушення, передбаченого абзацом 3 частини 2 статті 265 КЗпП. Крім цього, середній заробіток за час затримки розрахунку при звільненні не входить до структури заробітної плати і не є іншою виплатою, яка передбачена законодавством про працю, відтак його невикплата не становить склад правопорушення, передбаченого саме абзацом 3 частини 2 статті 265 КЗпП

Постанова Верховного Суду від 31 січня 2023 року у справі № 807/464/17

❖ підстави для проведення позапланового заходу інспектором праці за зверненням фізичної особи

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

- як вбачається зі змісту абзацу п'ятого частини першої статті 6 Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», підставою для здійснення позапланових заходів є не будь-яке звернення фізичної особи, а звернення, в якому йдеться про порушення, що спричинило шкоду її правам, законним інтересам, життю чи здоров'ю, навколишньому природному середовищу чи безпеці держави. На доведення порушення спрямована й та частина правової норми, котра передбачає необхідність додавання документів чи їх копій, що підтверджують такі порушення (за наявності).
- контролюючий орган не має обов'язку щодо попередньої перевірки фактів, викладених у зверненні, однак повинен перевіряти обґрунтованість (підставність) звернення фізичної особи, а саме - чи свідчать зазначені заявником обставини про порушення, котре спричинило шкоду його правам, законним інтересам, життю чи здоров'ю, навколишньому природному середовищу чи безпеці держави.
- незазначення у зверненні обставин порушення прав заявника, спричинення шкоди навколишньому природному середовищу чи безпеці держави свідчать про його безпідставність і не можуть бути належними підставами для призначення позапланових заходів контролю.

Постанова Верховного Суду від 31 січня 2023 року у справі № 540/1245/20

- ❖ щодо заборони інспекторам праці проводити інспекційні відвідування на підставі заяв осіб про порушення їхніх прав, питання про які на час призначення та проведення перевірки були предметом розгляду в судах

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

- Інспекторам праці у ході перевірки забороняється розглядати та перевіряти питання, яке є предметом розгляду в суді або щодо якого набрало законної сили рішення суду, перевіряти своєчасність, правильність і повноту виконання рішень суду

Постанова Верховного Суду від 24 січня 2023 року у справі № 380/6722/20

- ❖ щодо обов'язку органів Держпраці проводити перевірку суб'єктів господарювання на виконання нормативу робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

- Саме на органи Держпраці законодавчо покладений обов'язок перевірки суб'єктів господарювання на виконання нормативу робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю. Підставою для призначення територіальним органом Держпраці позапланової перевірки є, зокрема, повідомлення відділення Фонду соціального захисту інвалідів про невиправлення помилки у звіті про зайнятість та працевлаштування осіб з інвалідністю у строк до п'яти робочих днів з дня отримання повідомлення Фонду щодо незарахування кількості робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю. За наслідками такої перевірки, у разі підтвердження невиконання нормативу робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю, у суб'єкта господарювання виникає обов'язок сплатити адміністративно-господарські санкції за невиконання нормативу робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю

Постанова Верховного Суду від 21 листопада 2022 року у справі № 400/3957/21

- ❖ щодо оскарження постанов Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015 року № 615 та від 30 вересня 2015 року № 788, якими Ощадбанку надано статус уповноваженого банку для банківського обслуговування внутрішньо переміщених осіб

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК

- Надання можливості забезпечення виплат через установи уповноваженого банку, який має найбільш розгалужену мережу банківських установ, пенсій, довічних державних стипендій, усіх видів соціальної допомоги та компенсацій, матеріального забезпечення, надання соціальних послуг та розрахунків коштів державного бюджету та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування внутрішньо переміщеним особам зумовлено об'єктивною необхідністю у соціальному забезпеченні десятків тисяч осіб, що входять до перелічених категорій.
- При цьому оскаржувані постанови не тільки надають можливість забезпечити здійснення адресних виплат через установи уповноваженого банку, але й водночас не позбавляють відповідних одержувачів коштів права отримати такі виплати та, за необхідності, розмістити отримані кошти в будь-якій іншій банківській установі.
- Таким чином, метою прийняття оскаржуваних постанов Кабінету Міністрів України є збереження коштів соціально незахищених осіб, які перебувають на обліку як особи, що переміщуються з тимчасово окупованої території України, районів проведення антитерористичної операції та населених пунктів, що розташовані на лінії зіткнення, забезпечення виплати пенсій та соціальних допомог, недопущення застосування шахрайських схем і протиправних дій під час здійснення таких виплат, запобігання фінансуванню тероризму.

Постанова Верховного Суду від 18 січня 2023 року у справі № 826/27185/15

Верховний
Суд

Дякую за увагу!